



ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦь РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЕН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-
ВЫІЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUŠCyna“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkaušcyna“ („Das Vaterland“),

(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a
Цана: Нямчына: на год — 14, — м.; 6 м-цау — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
ЗША і Канада: на год — 8, — д.; 6 м-цау — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 ву-
мар — 0,20 д. Ангельчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл.
Бэльгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.;
20 фр. Аргентына: 80 пз.; 45 пз.; 25 пз.; 2 пз. Перасыпка лётніцкай пошт-
тай аднаго нумару газету дадзіков: у ЗША і Канада — 40 фэн-
граў (10 ам. цн.); у Аргентыну — 70 фэн. (17 ам. ц.); у Аўстралію — 90 фэн.
(22 ам. ц.). Падвойныя нумары каштоўніц падвойна.

Банковое коント: Zeitung „Bačkaušcyna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

№ 7 (341)

Нядзеля, 17 лютага 1957 г.

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

ГОД ВЫДАННЯ 11

Бяз грунту пад нагамі

У часапісе «Камуніст Беларусі», гэта газета «тэарэтычнага і палітычнага журнала ЦК Камуністычнай партыі Беларусі», павінен адлюстроўвацца, як гэта любіць дэкламаваць савецкіх пропагандыста, «перадавы вонят камуністычнага будаўніцтва». «Камуніст Беларусі» — гэта мерка (праўда, зашыфраваная і падстапнай) бальшавіцкай партыйнай палітыкі на нашай бацькаўшчыне, гэта замазаная пропагандовыі фразамі адтуліна, це раз якую можна зірнуць раз у месяц на савецкую рачаістасць.

«Камуніст Беларусі» мае на дадзеные замыцці тэарэтычнымі і палітычнымі проблемамі партыі. Але-ж «партыя — гэта ўсё». Прыгадаем тут слова іншага воргану ЦК КПБ, менскага «Звязды» з 28. I. 56 (гл. справа зданыі з XXII зімку КПБ): «Усім вядомая ролі сакратара райкому партыі. Гэта кіруючая фігура, ад дзеянісці якое перш за ўсё замежыць поспеху вырашэнію любога пытання ў раёне». Значыцца, у «Камуністіце Беларусі» трэба шукаць адказаў на «любое пытанне».

У першым сёлетнім нумары гэтага часапісу можна знайсці розныя матарыялы, аднак бадай праз усе артыкулы ў замежкі, лекцыі і кансультатывы прафбіацеца адно трывалыя намаганні: вырашаваць партыю ад бюрократычнай рутыні, ад закасцяцілесці; захаваць калі на рост, дык хоць функцыяніяніне гэтага арганізму і ўпрыгожыць на насельніцтва. Характэрным з гэтага гледзішча зьяўляецца першы артыкул з раздзела «Партыя ўсіх жыхароў», п. заг. «Аб некаторых пытаннях палітычнай работы» (б. 8—15) аўтарства Н. Халіпава, загадчыка аддзялення пропаганды і агітацыі ЦК КПБ.

Вось-ж пасля XX зімку КПСС ЦК КП Беларусі правёў «старанную праверку» стану палітычнай работы на мясцох». «Што-ж высьвітлілася, — пытается Халіпав, — у праце вывучэння і амбреванія гэтых пытанняў?». І адказава на гэта: «Як паказала праверка, ува ўсіх выпадках мы сустракаемся амаль з аднымі і тымі недахопамі: слабы ахон палітычным упільнівам усіх сладу насељніцтва, асабліва сельскага, несystэматачысці, эпізайдычнасці прафводзіканія палітычнай работы, амбреванія тэматыкі, вельмі часта нізкі ѹдзейны зъместлекцыі, гутарак, заняткай, налённасці фармалізму ў прафводзіканіях мерапрыемствах, безадказнія адносіны да вывучэння і рэгабілітацыі на ідэйных запатрабаванін інтерэсах тых або іншых слабу працоўных».

«Тое-ж сама можна сказаць і аб іншых формах палітычнай работы: агітацыйнай, культурна-асветнай, пропагандовай. Вельмі часта палітычнай агітацыі або зусім не праводзіцца, знаходзіцца ў запушчаным стане, або вядзеца дэлэгатамі дэкрэту ды ўрадавага камісіі, дык **няма**

(б. 14), формула «партыя — гэта народ» далёкая ад праўды. Аб гэтым вядома на столкі, што й Халіпав не пабяліўся гласна прызнацца: «Пярэдка ў нас уяўляюць справу такім чынам, быццам толькі мы, актыў, зацікаўлены ў пасыпаховым вырашэніні гаспадарчых задач, выкананіні плянаў, а да масы адносімся як да аўкекту наших мерапрыемстваў...»

Камунізм на Беларусі яшчэ ня мае сарака год, а ўжо ЦК падняло кампанію супраць «перастарэлых форм» і мэтадаў палітычнай работы». Ленін хадзіў «крок нападэр, два назад», камунізм заграз на месцы. «Да таго-ж, — съцвярджае «Камуніст Беларусі» ў сваім першым сёлетнім нумары, — мы абы гэтым (аб «рашучым палепшаніні ўсёй дзеянісці) гаворым ужо многа гадоў, але колькі-небудзь сур'ёзнага ўзмацненія і паглыбленія пакуль не атрымліваецца...»

Р. Л.

Рэгабілітацыя ці рух за рэгабілітацыю?

Хто чытае газеты і часапісы, друкавае і рэгабілітацыі, а ёсць спантанічны рух за рэгабілітацыю бязвінна панишчаных акупантамі сыноў і дачак Беларусі!

Мы, беларускія эміграцыі, пакліканыя стаяць на варце абэрони правоў нашага грамадства і народу, павінны ўсебакава прастудыяваць кожную падзею на бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю самую рэгабілітацыю ёсць поўным непарарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Што рух за рэгабілітацыю ў БССР, без належнае падтрымкі з боку беларускай эміграцыі, зводзіцца да прысабечанія акупантамі бязь нікага адзікавання ўзвароту гонару памардаваных — гэта відаць досьць якірава з бацькаўшчыне і толькі, калі добра і ўсебакова асэнсую дадзеную проблему, павінны зрабіць свой вывад. Рабіць-же з сучаснага руху за рэгабілітацыю ёсць поўным незпарази-меннем і вялічэзным шкодай, якая цяжка адаб'еща на жыцці нашых братоў і сяброў на Беларусі. Яны, не рэгабілітаваныя ўрадавым дэкрэтам БССР, бяз поўных правоў грамадзян БССР, без падзялінікі матарыяльных узнагародай за свае няправыны высылкі, ня будуть тымі, якімі яны павінны быць, — г. зн. рэгабілітаванымі — а будуть толькі **прыбачанымі** камуністычнымі рэжымамі «мойд ін Раша».

Да 40-ых угодкаў Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыі

У 1957 годзе мінае 40 гадоў з часу калі наўстала Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя — палітычна-грамадзкая арганізацыя, якая стаяла на чыста незалежніцкім грунце. Заклалі іх пераважна беларускія каталікі ў 1917 годзе ў Петраградзе. З выдатных ейных сбіроў заслугоўваюць на асаблівую ўвагу праф. Эпімах-Шыліла, доктар філялогіі й філозофіі праляг Абрантowіч, А. Зязюла (кс. Астрымовіч), ксяндзы В. Гадлеўскі, А. Шкота, Я. Германовіч, К. Стэпновіч, В. Шутовіч і іншыя. Гэтая арганізацыя адразу стала на засновы дэмакратычна-хрысьціянскій незалежніцкі грунт і ўжо ў наступным годзе яе праdstаўнікі на чале з В. Гадлеўскім баранілі незалежніцкую ідлю на 1-ым Усебеларускім Кангрэсе. Прэсавы ворган гэтай арганізацыі — тыднік «Хрыніца» — з'явіўся ўпершы раз амаль 30 гадоў аж да заканчэння наступных гадоў гэта рэзка зменіцца.

У наступных пару гадоў сіламі фактаў сбіроў і арганізацыя, а таксама й «Хрыніца», перанесціліся ў нашу гісторычную сталіцу Вільню. Тут распачынаеца новы пленны перыяд працы, які трыве праз амаль 30 гадоў аж да заканчэння другога сусветнай вайны.

Спачатку БХД разъўідала пераважна на беларускія каталіцкія масы і таму як шырф прыняла лацінку ў сваёй прэссе і карспандэнцы.

У 20-ых гадоў БХД налічвало каля 250 сбіроў, сярод якіх было каля 25 каталіцкіх сбіроў і столькі-ж людзей з вышэйшай асьветай. Душой гэтай арганізацыі пасяля Рыскага міру абмежавалася да Заходніх Беларусі і Беларусаў у вольных сявеце. Паліякі, зразумела, адносяцца да Беларусаў няпрыхільна: што можуць то ліквідаць палітычнымі тэрорамі і фізічнай сілай, а дзе я ні могуць — стараюцца разъесці знутры, дывэрсіі. І так, каб здэзырыентаваць Беларусаў, яны ставяцца пачарце аднаго найміта за другім, якім загадваюць весьці дэструкцыйную працу сярод Беларусаў. Найміты-паліяфілы «арганізуцца» і навет выдаюць свае часапісы, якія аднак ня маюць папулярнасць. Супраць іх наўажана выступае «Хрыніца» і ўсе сбіроў ды прыхільнікі БХД. Хутка падаюць паліяфілы Аліксон, Умістоўскі, Вярнікоўскі, Сіняўскі і ў канцы Сарока з Астроўскім.

З другога боку беларускія левыя, прычыранеўшыя камуністычны спадарожнікі і самыя сбіроў камуністычнае партыі як Заходніе, так і Усходніе Беларусі, зайдла змагаюцца з дэйнісцай БХД і ўйным ворганам «Хрыніцай». Яны ўсюды стараюцца прадставіць БХД, як ксяндзоўска-фашистскую арганізацыю. Бывалі выпадкі, што камуністычнае адкрыта нападалі на сбіроў БХД і зінчалі «Хрыніцу».

Аднак праца Беларусаў-каталікаў сталася ўжо зашмат агульна-беларускай, каб яе можна было спыніць рознымі дэструкціямі і правакаціямі. Вілікі дасягненны быў ў галіне ўсяго беларускага руху ў Заходніх Беларусі. Паўстае

Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільне, які складаецца з праdstаўнікі ўсіх і да гэтага часу была даволі радыкальных беларускіх арганізацыяў Захадніх Беларусі. Немногія католікі ў папярэдній падзелу зімлі між сялянамі бяз выкупу, сувязь з Летувісам, Украінцамі, Немцамі і Жыдамі; паўтасы магутны блёк дугледжаўся выкупу. На шляху змагаюцца меншасць ў Польшчы, ганьня на чыста незалежнасць засталіся толькі ўжо ў 1922 годзе выступіў адзінкамі фронтамі да выбараў і шмат нам дапамог. Мэмыр'ялы і карспандэнцы абігравы ў Базыльянскіх мурах, а адзінкамі палажэнскімі пльшчы з межы, дзе выкарыстоўваліся нашымі абаронцамі ў Лізе Нашчыя і замежнай прэссе.

У слу́чаваі БХД мусіла зьявіцца пазыцыі: да працы прыцягваюцца і праваслаўныя, а «Хрыніца» пачынае друкавацца лацінкай і кірыліцай. Выдаваныя розныя творы друкуюцца ў бальшыні таксама кірыліцай. «Хрыніца» ў гэтым часе канфіскуецца польскай цензурой зредка, прыблізна што сёмы всесымум, але съвестматычна. У наступных гадоў гэта рэзка зменіцца.

Даволі бурлівым часам для БХД былі гады 1926-27. У гэтым перыядзе акцыяў левых масы ажыўілася, ідуучы за змалівымі клічамі, разылічанымі на кароткі секты, а часта кіраванымі варожай для нашай справы рукой. Яны разబілі Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні ўзялі Беларускую Сялянскую-Работніцкую Грамаду. Пры выдатніцтвамі з боку Саветаў яны зядзялі і ўпорыста на працягу восьмі месяцаў сваго існавання атакавалі БХД. Хадэкі вытрымалі адзін гэты наступ, «Хрыніца» на толькі не паддалася, а аказалаася найбольш папулярнай газетай у Захадніх Беларусі.

У гэтым часе ў Вільні паўстаў апілітычны Беларускі Інстытут Гаспадаркі Й Культуры, які праіснаваў восем гадоў і ў 1929 годзе меў трэці аддзел і 77 гурткоў ды субсыдзыяў 4 беларускіх школы. Хадэкі дапамаглі таксама заклады Беларускі Сялянскі Саюз зь ягонымі пасялянамі «Сялянскай Нівой». Пасяля ўпраўлялі адзін з гэтых наступ, «Хрыніцу». З гэтай нагоды «Маланка» пісала (дадаючы карыкатуру):

«Хрыніцу» нашу кіем ёмка
Ударыў біскуп па баку,
Але што лева рукою,
То ёй гэта не ўзнаку».

З радоў БХД афіцыйна выбыла каля 30 ейных заснавальнікі і актыўісткі. Беларускі Сялянскі Саюз зь ягонымі пасялянамі заснаваў 4 беларускіх школы. Хадэкі дапамаглі таксама заклады Беларускі Сялянскі Саюз зь ягонымі пасялянамі «Сялянскай Нівой». Пасяля ўпраўлялі адзін з Справа, такім чынам, ня толькі не падаўшы на якім горшылася, а наадварот, узрасла.



Выканальнікі беларускіх народных танцаў зьлева направа: Нікодым Жызынецкі, Вера Жызынецкая, Марк Бад, Марля Стуарт, Джэры Джансан, Лесьлі Барлісан, Род Лайнінгэр, Мэрэлід Магэнгаймер і Рогэр Лер.

Дарма што народная плынь ня была, як такая, арганізаўшыся, яна была найбольшая і ейная сяброве зьдзелі найбóльшай беларускага нацыянальнага адраджэння.

Да народнае плыні належалі адноўлікава як Беларусы праіснаваўшыя, так і каталікі. Розніцы ня было ніякое або, наці, не зважаючы на рэлігійную розніцу, былі адным роднінамі браты. Ня было цёмнага, азіцікага, перанятага ў Маскоўскую рэлігійнага фанатызму, што калі іншае веры, дык ты мне вораг. Звычайна ў стыгніцы Беларусаў абедзвоюх вераў рэлігійныя пытанні не падымаліся, а калі падымаліся, дык яны разглядаўся з гледзішча нацыянальнага. Адным чынам рэлігійна ў царкоўную прыналежнасць ня была харкатаўстычнай рыса народнае плыні.

Духоўны ў праваслаўных. Але ў Беларусаў праіснаваўшыя і католікі былі духоўныя, былі святыя, і сярод іх рыха рэлігійна-царкоўнага мусіла стацца рыха важнай, рыха, што апрычынала іх іхных супрацоўнікі з агульна-народнае плыні ў васобную пытанію праіснаваўшы або католікі. Мусіла гэта стацца з таго часу, калі паўстаў сяядоме беларускіх духоўніц праваслаўнае й католіцкае. З духовенствам праіснаваўшыя была цяжкая. Яно мела кастваыя характеристар да 1-асветнае вайны. Праваслаўныя духоўныя сэмінары за пайяліся сынамі праіснаваўшыя сяядоме, католікі былі зрусыфікаваны. Сыну беларускага селяніна лучыць у праіснаваўшыя духоўную сэмінарью было надта цяжка, а звычайна ў сімі немагчыма, як дзеля сваёго матар'ялнага стану, так і дзеля таго, што кіраўніцтва сэмінары ня жадала мець у сябе за гадуну ѿ сялянскіх сыні. А папоўчы із сваёй зрусыфікаваніем радзімі луччалі ўшчэці болей зрусыфікаваную духоўную сэмінарью. Навукова, з наўку гісторыі дайсці беларускаму праіснаваўшыму кандыдату за сяядома да нацыянальнага сяядома было таксама немагчыма, як ня было ў Беларусі праіснаваўшыя духоўную акадэмію, яе Расейцы даць нам баяліся. Дык будучыя праіснаваўшыя сяядоме ў Беларусі не маглі самі даходзіць прауды, як гэта робіць у высокіх школах, але, як у школах сяродніх, прымалі гатовую веду, каторую ім давалі ў расейскім сосе насланыя з Расей русыфікаторы або абруслы ўжо Беларусы-яўрэи. Скончылі сяядому агульную сэмінаршу, маладзён, калі хацеў быць пасвячаны за сяядома, жанчыні звычайна з папоўчы, зн. узноў із зрусыфікаванай дзяўчынай.

У 30-х гадох хадэкі ў іхны ворган бліятэчка налічвалі 35-40 кніжак. Часты «Хрыніца» мусілі далей змагацца із ка з гэтых кніжак сталася здабычай польскай паліцыі, частку зыншчылі польскія ксяндзы (яны асабліва кідаліся на беларускія рэлігійныя кніжкі для багаслужбы), а частку зыншчылі бальшавікі, у бальшыні аднік гэтыя кніжкі засталіся ў народзе. Прыкладам, «Гісторыя беларускіх (крыўскіх) кнігі» В. Ластоўскага разыўшлася ў 350-ці эзэмплірах.

У 1935 годзе Прэзыдыму Цэнтральнага Камітэту БНА вынес пратэст супраць бальшавікіх злачынстваў у Беларусі супраць русыфікацыі беларускіх мовы. З пяці асобаў, што падпісалі гэты пратэст, трох аддаю жыцьцё за Бацькаўшчынай. Менш-больш гэтыя савілі падпісалі аднікі падпісалі гэты пратэст, перасыдлілі беларускіх сялян і інтэлігентцаў у Савецкай Беларусі.

Наагул праца арганізацыі разъўідалася вельмі памысна. Аднак у гэтым часе ў дачыненіі прэзыдія ў польскім карыніткамі хадэкі з нагоды нашых нацыянальных сяядомаў ў цэнтралю ў Вільні да публічнага сяядомаў наўгароднага з праудай, «падбраныне масаў» ды забарона ўжываньня тэрміну «Заходнія Беларусі». «Хрыніца» канфіскувалася мениш-больш што пяты чынам. Рэдактары то плацілі грашовыя кары, то ішлі ў турму. І так рэдактар А. Пазынкі ад 1928 да 1938 гг. меў 35 судовых спраў, а «Хрыніца» дасягнула 137-асе канфіскаты. Сярод паліяфілаў падпісалі гэты пратэст Р. Астроўскі, Сарока і Сіняўскі. Яны ўжо, стварыўшы сабе пару фікцыйных арганізацыяў, на сэзонна, а стала ёй съвестматычна рабілі нагонку на хадэку.

НАЙЛЕПШЫМ і НАЙПРЫЯМЕЙШЫМ ПРЫНАГОДНЫМ ПАДАРКАМ ЕСТЬЦЬ ПОУНАЯ БІБЛІЯТЭЧКА БЕЛАРУСКІХ КНІЖАК ВЫДАВЕЦТВА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» ПА ЗНІЖАНІЙ НАПАЛАВІНУ ЧАНЕ

У 1934 г. на агульным звездзе сяброў БХД перайменавалася ў Беларускую Народнае Аб'яднанне (БНА) і канчатковы сформулявалася своя праограма, якія адзначалася, ня толькі сваім незалежніцкімі характеристарамі, а і сваім сядзільніцкімі земствамі. Прыкладам побач такіх прынцыпаў, якія надзялянены сялянай бяз выкупу, восьмігідзінны дзень працы, прадугледжвалася і права на супольнае карыстаньне зямлі, калі-б гэтыя жадала дадзеная супалка сялянай.

У гэтых гадох беларускія друкарні імі Пранічна Скарбыны друкавала каля 120-135 пазыцый беларускага друкаванага слова. Прыйкладам, творы Багушэвіча былі выданыя тыражом ў 35 тысяч эзэмпліраў. Былі таксама перанятые выдаўцы Клецкін і іншыя прыватныя выдаўцы. Польскі цікі штораз павялічваўся, прадбачвалася канфіскаты рэнавадзеных твораў, а таму быў запраўднага праіснаваўшыя на сэзоннай кінцікі: «кніжку ў народ!». Укладаліся бібліятэчкі для гурткоў БІГІК і для прыватных асобаў, або як прэмія за поўную падпісу «Хрыніцы». Сябры Беларускага Студэнцкага Саюзу ў Вільні развесылі каля 35 бібліятэчак, каля 70 было разасланы ў гурткі БІГІК і каля 100 было раздадзена прыватным асобам. Ві-

намяцкае моваў і, здаецца, з матэматыкі. У сэмінаріі наўгароднай друкавала каля 120-135 пазыцый беларускага друкаванага слова. Прыйкладам, творы Багушэвіча былі выданыя тыражом ў 35 тысяч эзэмпліраў. Былі таксама перанятые выдаўцы Клецкін і іншыя прыватныя выдаўцы. Польскі цікі штораз павялічваўся, прадбочвалася канфіскаты рэнавадзеных твораў, а таму быў запраўднага праіснаваўшы на сэзоннай кінцікі: «кніжку ў народ!». Укладаліся бібліятэчкі для гурткоў БІГІК і для прыватных асобаў, або як прэмія за поўную падпісу «Хрыніцы». Сябры Беларускага Студэнцкага Саюзу ў Вільні развесылі каля 35 бібліятэчак, каля 70 было разасланы ў гурткі БІГІК і каля 100 было раздадзена прыватным асобам. Ві-

Л. Л. Лайрыновіч

П. С. У далейшым напішу артыкул «Значанье БНА ў другой съветской войне».

Каталіцкая плынь

У іншым палажэнні былі Беларусы католікі. Ксяндзы ня мелі сям'яў, дык і не маглі быць ксяндзоўскага касты. Як і сялянне праіснаваўшыя, католікі ня мелі высокіх ідэялаў для будучыні сваіх сыноў. Ім было-б досьць, калі-б іх сыны былі народнымі вучыцелямі, власнымі п

Зь беларускага жыцця

Міжнародны фэстываль танцаў (ЗША)

У Пэорыі жыве толькі 8 Беларусаў. Ня глядзячы аднак яна так малук колькасць ды розныцу веку, яны не застаюцца ззаду ад большых беларускіх асяродкаў у ЗША і пры кожнай нагодзе годна эрэзантуюць свой край, паказаючы праўду аб нядомі сваіх суродчайцаў у паняволенай Бацькаўшчыне ды знаёмыя Амэрыканцуў нашай культурой, мастацтвам і зычымі. Ня было яшчэ ніводнай міжнароднай імпрэзы, у якой Беларусы ні ўзялі-б удзелу. Паколькі Беларусаў тут так мала, яны прысягнулі да дапамогі амэрыканскай моладзі.

На асаблівую ўлагу заслугоўваючы апошняя выступы беларускага групі на праграме «Міжнародная Фэстываль Танцаў», ладжаным YWCA-ай. Гэты фэстываль адбыўся 28 лістапада 1956 году. Акрамя Беларусаў, у праграме ўзялі ўдзел Грекі, Гавайцы, Жыды, Шкоты, Шведы, Украінцы, Італьянцы, Філіпінцы і Амэрыканцы.

На беларускую частку злажыліся танцы «Лявоніхі» і «Полька Янка». «Лявоніху» выканалі 4 пары, а «Польку Янку» затанцовалі Вера і Нікодым Жызьнеўскі. Канфэрэнсye ўвёў беларускую частку наступнымі словамі:

«Беларусы зўялоючыя асобным народам і вельмі розніца ад Расейцаў. Паўлічна, гісторычна і культурна Беларусь — гэта старая нацыя. Беларусы маюць сваю сабскую мову, якая належыць да групі славянскіх моваў.

«Таму што Беларусь — гэта ў сваёй аснове земляробскі край, сіны народ жыве пад стальм уплывам жывое прыроды. Ягоныя песні і танцы адлюстроўваюць ўсё, што адбываецца ў ягоным жыцці».

Пасля конферэнсye перадаў значэнне кожнага танцу.

Публіка абдарыла беларускую групі бурнімі віплескамі, змушчоючы паўтарыць кожны танец на «біс».

Акрамя Беларусаў і Украінцаў, найбольшымі посьпехамі цешыліся Італьянцы і Філіпінцы. Праграма была настолькі ўдалая, што аб ёй яшчэ і цяпер успамінае мясцовую працу.

Беларускімі танцамі кіравалі Вера і Нікодым Жызьнеўскі.

Мясцовую прэсу зымасыціла здымкі некаторых удзельнікаў праграмы, і прысвяціла ёй зымистоўную артыкулы. Ін-

У Клыўлендзе (ЗША)

Згуртаваныне Беларускія Моладзі ў Клыўлендзе, як і мініяльны гады, наладзіла сёлёт ахбод з каляднаю зоркаю беларускіх сем'яў, якія радасна віталі сваіх калядоўшчынкаў. Дзікуючы сп. К. Кісламу, калядоўшчынкі падрыхтавалі шмат калядак. У касу моладзі было сабрана 120 даляраў.

На праваслаўнія Каляды ў царкве БАПЦ ў Клыўлендзе адбылася ўрачыстая бағаслужба. Прыложа пляў царкоўніх хор пад кіраўніцтвам сп. К. Кілага. Пасля службы сп. М. Страпко ад імя Царкоўнага Камітэту і прыхаджанінства адкрыў Каляды. Пасля службы сп. К. Кіслага, калядоўшчынкі падарунакі разоў выступаюць на кіраўніцтвах — паштешы ў прысутных гукамі «Лявоніхі». Яшчэ пляў хор, сам і супольна із салісткай Ірай Калядой.

Святкаваныне наведаў Дзед-Мароз з падарункамі для дзяцей, моладзі і навет для старэйшых. Ён хваліў дзяцей, што добра вучача, спявяточы, граючы і дзякламуючы верши ў роднай мове.

Адзел БАЗА ў Клыўлендзе ладзіў супольную сустречу новага году. На сустречу прыбыло калі 120 асоб. Старшыня сп. Латушкін із сваім заступнікам паклапаліці, каб належна падрыхтаваць гэту ўрачыстасць. Да ІІ-й гадзіны танцавалі пад музыку аркестры «Палессе» (кіраўнік Ул. Літвінка). Новы Год сустрэлі за сталамі кілішкамі і ўзаемнымі вітаннямі. Пасля ягона пышні ў танцы пад гукі чырвонага юніоннага прапора.

Была наладжаная лятароя, даход з якой ў суме 50 даляраў, быў пераказаны на выдачы беларускага спліўніка.

А 3-й гадзіне раніні мусілі закончыць вясёлую бяседу. Не адзін падумав, што ў песні правільна плеця: «Трэба дзень скарашыць ды да ноночкі прытрычыць»...

Дзеля большае актыўнасці нацыянальна-культурнага жыцця, на зімовы сезон Камітэт адзелу Беларускі-Амерыканскага Задзіночаньня ладзіць вечары Беларускага Гісторыя І Культуры. Пачаткі яны 30-га снежня з разрэфартоўкай сп. А. Каханоўскага на тэму «Каляды ў Беларусі». Дакладчык адцему, што на Бацькаўшчыне звычай традыцыйны.

Зь БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКАГА ЗАДЗІНОЧАНЬЯ

У нядзелью, 20 студзеня, адбыўся пяты Культура-Асьветны Сход Беларусаў Нью-Ёрку і Джорсі Сіті. На ходзе др. Я. Станкевіч меў другую палавіну свайго дакладу пра Нашаніўства, сп. Я. Гладкі меў цікавы даклад пра беларускія калядныя звычайі, катары таксама цікава дапоўнілі сп. Ант. Шукелайц і сп. М. Кунціцкі. Сп. Ант. Адамовіч памастаціў прачытаў памяту Я. Купалы «На Кульцю».

Апрача таго, было граныне беларускіх песні з круежлак на грамфоне.

*

ЗВАРОТ ДА БЕЛАРУСКИХ ЛЕКАРАЎ

Культура-Асьветны Раффэрэнт Беларуска-Амерыканскага Задзіночаньня звязнічніца да ўсіх беларускіх лекараў з наступным пасуленнем:

«У нас Беларусаў ёсьць дзіве вялікія патрэбы лекарскага характару.

Адзін з іх ёсьцека пашырэнне гігінічных ведамкаў патрэбных у штодзенным жыцці каляднага беларускага эмігранта. Такія ведамкі згодзіцца і ўсюму беларускому народу па вызваленіні яго з пад маскоўскай іхвилі.

Другой патрэбю ёсьць апрацаваныя пляніні ўсебакова арганізацый гігінічнае справы ў будучым незалежнага беларускага гаспадарства. Гэтае заданне можа быць падзелена на трох часці: а) забяганыне хваробам, б) лячэнне хваробаў і в) выданыне правоў, патрэбных для народнага здароўя.

Рэфэрэнт звязаўшца да лекараў із просьбою напісаць яму, якія, паводле іх, тэмы павінны быць апрацаваны, каб разгледзіць менаваныя пытанні, і якія з гэтых тэмамі можна з іх апрацуе. У канцы Рэфэрэнт выказае пажаданыне, каб тэмы былі апрацаваны ў форме дакладаў, катарыя можна было бы мец на Культура-Асьветнага Раффэрэнта або аддзелаў Беларускага Акруговай Управы БАПЦ.

Ад Амерыканскага Камітэту на сход прыбылі сп. сп. М. Тэрпак і Г. Бурбель, якія прывітаў старшыню Акруговай Управы БАПЦ.

Сп. Тэрпак коратка прадставіў арганізацыйную структуру Амерыканскага Камітэту, ягоныя заданыя і практычную дзейнасць. Гэтае дзейнасць дзеліцца ў васноўным на трох часткі: праца рады «Вызваленне» праца Інстытуту для Вучучыні СССР і палітычна-карадынічай дзейнасць у змаганні за вызваленіне спад балышавізму паняволеных Савецкай Расей народу.

Наступна быў паказаны фільм з выступу ў тэлевізіі Прэзыдэнта Амеры-

Беларускі съвятар доктарам пэдагагічных навук

Айцец Аўген, прафэсійны настаўнік з пэдагагічнай практикай у польскай і нямецкай народных школах, пасыля заканчэніня ўніверсітэцкіх студыяў дыплёмам псыхалёга ў Марбургу (1950), прыбыў у Бэльгію, дзе, побач з душпастырскай дзейнасцю, здабыў тытул магістра пэдагагічных навук і пачаў досьледы для доктарскага працы.

Такім чынам, бэльгійскі прафэсар, дзякуючы дысэртацыі а. Аўгена, шчодра падтрымаў докторскія дзейнасці свайму настаўніку праф. Ю. Йотэйку. Беларускі аддзел псых-пэдагагічных ведаў увайшоў у кола науку і наукаў, даўчы науку і наукаўніцамі. Аўгена настаўнікі і вілікае настаўніцтва, якія прысвяцілі ўсё сваё жыццё псых-пэдагагічнай дзейнасці, праф. Р. Бюзі.

Нашым беларускім жаданьнем з гэтага дадаснае нагоды ёсьць — каб, на глядзячы на цяжкія абставіны жыцця, і здароўя, наука і наукаўніцы і вілікія наукаўніцы, якія прысвяцілі ўсё сваё жыццё псых-пэдагагічнай дзейнасці, праф. Ю. Йотэйку.

Тры дадатковыя тэмы, прадстаўліены доктарамі побач з дысэртацыямі адносяцца да пытанняў: інтелектуальная змучаныня і перамучаныня, фармаваныя школьніцкімі псыхалёгамі ды індывідуалізацыйныя наукаўніцы наукаўніцамі.

Шчасці Божа!

Сустрэча Беларусаў з прадстаўнікамі Амерыканскага Камітэту

Акруговая Управа Беларуска-Амерыканскага Задзіночаньня 3-га лютага сёлета наладзіла сход Беларусаў Нью-Ёрку з мэтай азімамлення з дзейнасцю Амерыканскага Камітэту Вызваленія ад Бальшавізму.

Ад Амерыканскага Камітэту на сход прыбылі сп. сп. М. Тэрпак і Г. Бурбель, якія прывітаў старшыня Акруговай Управы БАПЦ.

Сп. Тэрпак коратка прадставіў арганізацыйную структуру Амерыканскага Камітэту, ягоныя заданыя і практычную дзейнасць. Гэтае дзейнасць дзеліцца ў васноўным на трох часткі: праца рады «Вызваленне» праца Інстытуту для Вучучыні СССР і палітычна-карадынічай дзейнасць у змаганні за вызваленіне спад балышавізму паняволеных Савецкай Расей народу.

Другая частка сходу была выкарыстана на выказваны ў запытанні на якія сп. сп. Тэрпак і Бурбель давалі задавальняючыя адказы і пасынкі.

У дыскусіі быў закрануты розныя экспэкты дзейнасці Камітэту, а важнейшыя з іх можна сформуляваць наступна:

а) Засяг практычнага прымененія гэтак званае палітыкі непрадрашэнства Амерыканскага Камітэту;

б) Засяг адказнасці ў практычнай працы, асабліва ў сэксціях рады «Вызваленне», амэрыканскіх краўнікі і персаналу пасосных сэксціяў;

в) Пашырэнне палітычнай дзейнасці, якое вельмі мала падзяляеца Амерыканскім Камітэтам.

Асаблівая ўлага была звернена (асабамі што чытаюць скрыпты) на аднастайнасць радыўных праграмаў за апошнія два месцы мінулага года. Завяжана адсутнасць праграмаў «Беларусы ў вольным съвеце» ды іншых, ужо раней рэкамендаваных. Таксама была зроблена спущанская заўвага, што важныя матар'ялы — артыкулы ў зборніках ды пасобініца манаграфіі — выдаюцца ў Інстытуце на рататары, у той час калі падзяланы ў патрэбна, каб яны выдаўваліся друкам.

Гэта была другая сустрэча Беларусаў з прадстаўнікамі Амерыканскага Камітэту і трэба спадзівацца, што ў будучыні іх будзе больш, бо яны вельмі патрэбныя. Такіх сходу даюцца нагоду Беларускага Камітэту, а з другога боку Амерыканскага Камітэту мае магчымасць пазнаўціца з Беларусамі ўжо ўжыткі іх іхнімі праблемамі; усё гэта спрыяўніцца да цягніцай супрацоўніцтва.

Прысутны

А Б В Е С Т К А

Беларускія Кальпартажная Агенція ў Ангельшчыне мае ў продажы:

К. Чорны, Збор твораў (6 томы). Цана: 1,25 дал.

К. Крапіва, Збор твораў (3 томы). Цана: 4,95 дал.

В. Кордовіч, К. Каліноўскі (польскі). Цана: 1,40 дал. У цану ўлічаны і кошты перасылкі.

Праз Агенцію можна атрымаваць таксама беларускую газету «Ніва», што выдаецца ў Беластоку (Польшча); гадавая падпіска: 5,75 дал.

Па інформацію і каталягу звязаны на адрес:

Б. К. А.

97, Moore Park Rd,
London S. W. G.
ENGLAND

Беларускі тэлівіднік палітыкі, культуры і грамадзянскага жыцця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ